

Малоросійський губернський прокурор, м. Чернігів

(назва фонду)

Фонд № 1504

Опис № 3

(назва опису)

1789–1915 рр.

(крайні дати документів)

ПЕРЕДМОВА

Інститут прокуратури у Російській імперії виник за часів Петра I. У 1722 р. При Сенаті було утворено посади генерал-прокурора та обер-прокурора. Згодом інститут прокурора було введено в усіх місцевих центральних установах.¹

Наприкінці XVIII ст. генерал-прокурору підпорядковувалися усі адміністративні та фінансові установи (в тому числі армія і флот), а також усі чини прокурорського контролю.

Губернського прокурора призначав Сенат за поданням генерал-прокурора. Йому підпорядковувалися усі прокурори та стряпчі губернії.

В обов'язки губернського прокурора входив нагляд за додержанням діючих законів місцевими адміністративними та судовими установами; контроль виконання встановлених правил торгівлі; забезпечення належного утримування в'язнів тощо.²

Губернський прокурор був проміжною інстанцією між місцевими судовими та адміністративними установами й генерал-губернатором, який єдиний мав право остаточного затвердження рішень у тих чи інших судових процесах, щодо яких губернський прокурор мав право лише висловити свою думку.³ Також генерал-прокурору, або у намісницьке, чи губернське правління (від 1802 р. – міністру юстиції) губернський прокурор повідомляв про усі виявлені недоліки в діяльності місцевих адміністративних та судових установ.⁴

В Україні посади Чернігівського губернського прокурора та губернських стряпчих у кримінальних і казенних справах було запроваджено від 1782р.⁵

У 1796р. на базі трьох українських намісництв було створено Малоросійську губернію.⁶ Одночасно було відновлено судочинство на засадах Литовського статуту; було ліквідовано судові палати, верхні земські суди, верхні

---

¹ Полное собрание законов Российской Империи (далі – ПСЗ). – I собр. – СПб. 1830. – Т. VI. – № 3577, 3880, 3950, 4001, 4036. – С. 189, 480, 644, 676, 721

² ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XX. – № 14392, пп. 43, 44, 65, 77, 170, 334, 347, 404, 405, 408, 410. – С. 233, 235-236, 244, 267-268, 279-280, 283, 285; ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXII. – № 15996. – С. 149

³ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXI. – № 15568, 15617. – С. 725, 782

⁴ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXVII. – № 20553. – С. 397

⁵ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXI. – № 15229, 15378. – С. 247, 461

⁶ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXIV. – № 17594, 17634, 17702. – С. 212, 229, 262

земські розправи, губернські магістрати і прокурорські групи, що діяли при цих установах.⁷

У 1802 р. Малоросійську губернію було розділено на Чернігівську та Полтавську губернії.⁸ Того ж року прокуратура перейшла у відомство новоутвореного Міністерства юстиції.⁹

Таким чином, посада Малоросійського губернського прокурора проіснувала з 1796 по 1802 рр.

У процесі підготовки судової реформи¹⁰ у 1860 р. було впроваджено інститут слідчих, право нагляду за діяльністю яких було надане губернським прокурорам.¹¹

У 1864р. було остаточно затверджено установчі документи реформи, у тому числі статuti кримінального та цивільного судочинства та про покарання, вживані мировими судьями.¹² У 1873 р., під час впровадження у дію Судових статутів 1864 р., Чернігівську губернію було тимчасово приєднано до округу Харківської судової палати. Посаду губернського прокурора було скасовано, його функції передано прокурору Харківської судової палати.¹³ Саме цим пояснюється той факт, що фонд установи початково зберігався у Харкові.

Фонд 1504, *Малоросійський губернський прокурор*, надійшов до ЦДІА УРСР з Чернігівського обласного архіву 1958 р.¹⁴, куди у свою чергу потрапив з Державного архіву Харківської області 1953 р.¹⁵

При роботі з документами фонду необхідно також звертатися до фонду 1957, *Чернігівський губернський прокурор*, оскільки обидва фонди містять документи установ, що наслідували одна одній. У фонді 1957 містяться

⁷ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XXIV. – № 17594, п.4. – С.212

⁸ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XVII. – № 20162, 20234, 20406, 20608. – С. 59, 107, 243, 454

ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. ХУІІІ. – № 21216. – С. 219

⁹ ПСЗ. – I собр. – СПб. 1830. – Т. XVII. – 20406, 20409

¹⁰ *Судебная реформа в России//Энциклопедический словарь.* – Том XXXI-а. – СПб 1901. – С. 909-912

¹¹ ПСЗ. – II собр. – I отд. – СПб 1862. – Т. XXXV. – № 35890, 35891. – С. 713-724

¹² *Судебные уставы 20 ноября 1864 года с изложением рассуждением, на коих они основаны.* – Ч. I, II. – СПб 1866. – 122 с.

¹³ ПСЗ. – II собр. – I отд. – СПб 1876. – Т. XLVIII. – № 52240, п. 5. – С. 616

¹⁴ Справа фонду № 1504. – Арк. 1

¹⁵ Справа фонду № 1504. – Арк. 6

документальні вкраплення фонду 1504; так само і фонд 1504 містить значні документальні вкраплення фонду 1957.

Документи фонду відбивають як судочинні й адміністративні процеси в установах Лівобережної України, так і особливості їх діловодства. Здебільшого, це справи про впровадження на місцях змін у судовому законодавстві, прийняття на службу, пересування та звільнення чиновників місцевих судів та адміністративних установ, документи що висвітлюють історію і засоби контролю роботи цих установ, фінансова документація. Загалом, документи фонду відбивають усі сфери діяльності губернського прокурора: від розгляду та винесення пропозицій щодо конкретних кримінальних та цивільних процесів до здійснення контролю над підпорядкованими йому адміністративними та судовими установами, порядком утримання в'язнів, виконанням судових вироків тощо.

Фонд Чернігівського губернського прокурора є неоцінним джерелом інформації з історії вітчизняної адміністративної системи і судочинства, а також інших галузей історичної науки – зокрема, архівознавства та історії діловодства.

Начальник відділу ДАОД

Г. В. Путова

Список скорочень

губ. – губернія

м. – місто

пов. – повіт

с. – село

св. – святий

№ справи	Заголовок справи	Крайні дати документів	Кількість арк.	Примітки
1	Реєстр справ канцелярії Чернігівського губернського прокурора	10 січня 1789 р. – 3 листопада 1794 р.	19	
2	Рапорти стряпчих Глухівського та Конотопського пов. Прокоповича В. та Ковалевського щодо ревізії справи Глухівського нижнього суду про кріпаків поміщика Уманця жителів с. Уланове Глухівського пов. Судецьких І. й П., обвинувачуваних у злочинстві та про робітницю козака Горнька М., жительку м. Батурина Нечай У., яка втопилася у приміському ярі	12 листопада – 1823 р. 15 червня 1833 р.	4	
3	Справа про з'ясування кількості в'язнів, котрі утримувалися у в'язниці при одній з місцевих судових установ Чернігівської губ.	12 березня 1825 р.	3	Географічна ознака відсутня
4	Розпорядження міністра юстиції щодо порядку ведення діловодства та по суті судових справ, котрі велися на місцях	16 січня 1829 р.- 16 грудня 1860 р.	5	
5	Листування Чернігівського губернського прокурора з Міністерством юстиції та Чернігівським губернатором з кадрових питань та по суті судових справ, що велися на місцях	7 жовтня 1859р.- 22 грудня 1863р.	2	
6	Доповідна записка Городницького повітового поліцейського управління товаришу Чернігівського губернського прокурора щодо порядку ведення діловодства	21 серпня 1869 р.	2	

№ справи	Заголовок справи	Крайні дати документів	Кількість арк.	Примітки
7	Реєстр вихідних документів	Перша пол. XIX ст.	8	
8	Відомість про жителів Чернігівської губ., підозрюваних у скоєнні злочинів	Друга пол. XIX ст.	25	
9	Реєстр в'язнів, утримуваних про місцевих судових установах Чернігівської губ. із зазначенням причини засудження та призначеного покарання	3 січня 1897 р.- 5 серпня 1899 р.	28	
10	Справа про стягнення боргу з міщан м. Конотоп Баєнка М. та Юрченка за казенний провіант та фураж, куплений ними у херсонського поліцмейстера Константинова	20 лютого 1826 р.- 28 лютого 1829 р.	91	Див. також ф. 1957, оп. 1, спр. 534, 536
11	Донесення чернігівського мирового судді товаришу Чернігівського губернського прокурора у справі про крадіжку білизни селянином Заїкою М. у жителя м. Чернігів Зака	31 березня 1870 р.	2	
12	Донесення мирового судді Чернігівського судово-мирового округу товаришу прокурора по Чернігівському пов. та рапорт виконуючого обов'язки [стряпчого] Сосницького пов. Богуславського прокурору Чернігівського окружного суду щодо вирішення справи про пограбування церкви св. Михаїла у с. Воловиця Сосницького пов. та вбивство сторожів Шамрука І. та Малая І. бандитами Федоровим А. та Волотовським С.	9-21 березня 1915 р.	2	
13	Недіючий опис, складений 1954 р.		2	